TERMENI HIDROGRAFICI POPULARI ÎN TOPONIMIE

DE

RODICA SUFLEȚEL

Continuînd studierea termenilor geografici populari din Banat[1], ne vom opri asupra unor apelative care denumesc adînciturі, terenuri accidentate, de cele mai multe ori străbătute de cursuri de apă sau umplute temporar cu apă. Am urmărit pe teren confirmarea unor sensuri deja înregistrate în dicționare și glosare și descoperirea unor nuanțe noi, precum și aria de circulație a termenilor, dintre care unii sînt cunoscuți și în alte regiuni ale țării, încercînd să stabilim ceea ce este caracteristic Banatului, gradul de productivitate în toponimie. În același timp, am făcut cîteva precizări și propuneri etimologice.

Entopicul **borugă** circulă în sudul Banatului, în jud. Caraș-Severin — Munții Cernei („apă mică, curgătoare"), localitățile care gravitează în jurul orașelor Oravița („pîrîu", cf. NOVACOVICIU, C.B., 4) și Reșița („iazul morii", „mlaștină", *v.* IONIȚĂ, SCIT, 42; Gîrliște : *borúź, ogașă* „ape mici, curgătoare, care seacă vara" — NALR—BAN., DATE, 48), în zona dunăreană, azi aflată în jud. Mehedinți — Eșelnița (*borungi* „viroage", cf. VULPE, COHUȚ, 320) și în jud. Timiș, partea sudică (Șemlacul Mare, apud L. COSTIN, GR. BĂN., II, 47 ; Lățunaș — *v.* VICIU, GLOSAR, 48 : „fundătură strîmtă numai pentru un car printre două dealuri, defileu", cf. și SCRIBAN, D.). Figurează și în ROTARU, LEXICON, 7 : „pîrîu", „apă care se scurge din știubei", „apa care curge de pe colnici". Răspîndirea numelor topice este în concordanță cu repartiția teritorială a lui *borugă* : *Boruga* (*borúga*), pîrîu — CS, *s.* Doclin, Fizeș, Berzovia, Ghertenis : se varsă în Bîrzava, în hotarul satului Șosdea ; pîrîu — CS, *s.* Ticvaniul Mic, Broșteni, *or.* Oravița; *s.* Vrani — CS; canal care uneori seacă, Banloc — Tm. (*v.* și NALR—BAN., DATE, 48) ; Gad — Tm.; Gherman — Tm. ; *Boruga Crivăii* (*crivắji*), vale, Lățunaș — Tm. (*v.* și NALR—BAN., DATE, 59) ; *~ de la Periș* (*~ dî la perîș*), vale, Gîrliște — CS ; *~ lu Sima Moșu*, Vărădia — CS ; *~ Nicolințului*, Vrăniuț — CS ; *~ Morii*, Mercina — CS ; *~ Vezuriniului* (*~ vidurînțuluî*) Grădinari — CS ; *Borugi* (*borúź*), sat, *c.* Cornereva — CS ; Gîrliște — CS (*v.* și NARL—BAN., DATE, 48) ; *Borugiu*, Reșița (*v.* și IONIȚĂ, SCIT, 42).

[1] Vezi Rodica Suflețel, *Despre termenii geografici populari din Banat*, în vol. *Filologie XXV, Lingvistică*, Tipografia Universității, Timișoara, 1982, p. 81—85 ; idem, *Termeni hidrografici în toponimie*, în „Caietul Cercului de studii", II, Timișoara, 1984, p. 74—80.

BDD-A24112 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:37 UTC)

Este cunoscută și forma *burúgă*, inserată de DA în cadrul articolului *burău* (considerată, deci, un cuvînt diferit de *borugă*), avînd sensul „loc mlăștinos, unde crește trestie, papură, anine, salcă"; „apă curgătoare". Cu acest fonetism a intrat în toponimia din sud-vestul Transilvaniei și din regiunea limitrofă din nord-estul Banatului — *v. Buruga*, nume de locuri în zona Orăștie—Hunedoara (cf. HOMORODEAN, S., 167—168); pîrîu, Voislova — CS, trece prin locuri cu stînci și pădure. Tot aici trebuie încadrat și hidronimul *Buroaga* (*burúga*) din Banat, pîrîu, Ohaba Română — Tm., rezultat, probabil, din contaminarea lui *burugă* cu *viroagă*.

Dacă aria de circulație a apelativului și a toponimelor corespunzătoare se conturează cu claritate, nu același lucru se poate spune despre originea care i-a fost atribuită. DA nu dă nici o etimologie pentru *borugă*, dar propune pentru *burugă* pe *burău* „cascadă", cu alt sufix. Dacă socotim că e vorba de un derivat românesc în *-uga*, trebuie însă să-l avem în vedere pe *bură* (neindicat, în mod clar, ca etimon), care presupunem că a avut, pe lîngă sensul „furtună, vijelie, vifor", înregistrat de DA, și pe cel de „apă care curge cu zgomot", existent, probabil, încă în slavă (cf. și megl. *bură* „torent de rîu" și vb. slav *burje*, *buriti*, însemnînd „a asalta, a(se) zbuciuma", dar și, în mod figurat, „a vui, a bubui (despre valuri, vînt)" (*v.* SKOK, I, 240). SCRIBAN, D., înregistrînd doar forma *borugă* cu același sens ca și DA, o compară cu substantivul *corugă*. HOMORODEAN, S., 167—168, luînd în considerare semantismul termenului, asemănător cu al altor entopice din domeniul romanic, trimite la lat. *voraginem* „cel care înghite sau sfîșie", „prăpastie". Recunoaște însă, el însuși, dificultățile de ordin fonetic pe care le întîmpină o atare explicație.

Prezența entopicului în vecinătatea teritoriului iugoslav sau în zonele în care a existat o populație de limbă sîrbă care și-a lăsat amprenta și în lexic, ne face să-i atribuim o origine sîrbocroată. În această situație, sînt plauzibile două soluții. Potrivit uneia din ele, este vorba de un derivat, cu sufixul augmentativ *-uga* din *bura* „apă care curge cu zgomot", sens posibil alături de „furtună, vînt, puternic" după cum o arată și înțelesul vb. de bază *buriti* (cf. SKOK, I, 240, *v.* și *supra*). Forma etimologică ar fi, deci, *burugă*, *borugă* apărînd ulterior. Mai convingător sub raport semantic, ținînd seamă și de realitatea geografică desemnată, ni se pare să pornim de la scr. *baruga*, derivat de la *bara* „mlaștină" Cuvîntul se încadrează în seria derivatelor în *-uga* de tipul *jaruga*, *zaljuga* (*v.* STEVANOVIĆ, I, 458). În limba română, aceste formații au accentul deplasat de pe antepenultima silabă, cum era caracteristic pentru limba sîrbocroată, pe penultima silabă (*ierúgă*, *zăpúgă*).

Cunoscut mai ales în jud. Caraș-Severin (în zonele orașelor Caransebeș, Oțelul Roșu, Oravița și Reșița), dar și în unele arii din Timiș (centru, vest etc.), substantivul **dulbină** circulă cu două sensuri: 1. „lac artificial format prin stăvilirea unui baraj de pămînt sau prin abaterea unui curs de apă și destinat creșterii peștilor sau folosit pentru morărit" (Brădișorul de Jos, cf. și LIUBA — IANA, M., 23; Borlova, Comorîște, Doclin, Gherteniș, Greoni, Iaz — CS); 2. „bulboană, cădere de apă, vîltoare" (Cîlnic, cf. și IONIȚĂ, GLOSAR, 23; Borlova, Mehadia — CS). Au mai fost înregistrate variantele *dîlbină*, formă mai apropiată de etimonul bulgar *dălbina* (la Cireșa, Mal, Valea Timișului, Zăvoi — CS) și *tulbină* (la Doclin, Iam — CS), *v.* și SPECI-

BDD-A24112 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:37 UTC)

MEN, V, 141—142. În toponimie a intrat doar forma *dulbină* : *Dulbina* (*dulbína*) apă mare, adîncă, Bucovăț — Tm.; șes arabil, Surducul Mic — Tm.; ~ *Bloturului* (~ *blóturului*) loc adîncit în Valea Cerbicea, Tîrnova — CS etc.

Numele topic *Dubina* (*dubína*) „loc rău pe deal". Pietroasa — Tm., s-ar putea să provină dintr-o altă variantă, *dubina*, influențată de scr. *dubìna* (SKOK, I, 450), dacă nu cumva avem a face chiar cu o creație sîrbească.

Cuvîntul în discuție mai circulă, potrivit precizărilor din dicționare, în Transilvania (CADE), Moldova de sud, unde se întîlnește și fonetismul *dulghină*, și în Bihor, cu varianta *dîlbină* (SCRIBAN, D.). Figurează și în PORUCIC, LEXICON, 38 : *dulghină* „bulboană cu apă lină". Se pare că a existat și în Gorj, după cum o dovedește un toponim ca *La Dîlbínă*, din Schela, denumind o cascadă.

Termenul **gîldău** cunoaște o arie destul de întinsă, care cuprinde Banatul și Oltenia. Pentru Banat a fost înregistrat în DA, CADE (cu sensul „groapă adîncă plină cu apă ; băltoacă, loc mai adînc într-o apă"), L. COSTIN, GR. BĂN., II, 96 (la Marga — CS : „baltă"), LERIC, BEGHEI, 14 (în nord-estul jud. Timiș), IONIȚĂ, GLOSAR, 25 („groapă adîncă plină cu apă, băltoacă"), în cursul anchetelor pentru lucrarea *Lexicul subdialectului bănățean* în jud. Caraș-Severin (la Borlova, Iam, Iaz, Ilidia, Mehadia, Mal, Obreja, Var, cf. SPECIMEN, IV, 41) precum și de noi în Munții Cernei („groapă în care se strînge apa"). În Oltenia este răspîndit în toate zonele : în Mehedinți (cf. DA : „groapă plină cu apă" ; BOCEANU, GL., 91 : „loc adînc într-o apă curgătoare" ; ALRM II, s.n., II/653 și ALR, II s.n., III/831 pentru sensul „baltă", în pct. 848 — Strehaia ; anchetele noastre la Bobaița și Racovița), în Gorj (cf. ALRM II, *ibid.*, ALR II, s.n., III, *ibid.*, în pct. 836 — Pești șani ; POPESCU, GRAIUL, 130 : „desemnează un tău, o baltă" ; anchete personale la Godinești) și Dolj (cf. ALRM II, s.n., II/652 și ALR II, s.n., III/830 pentru sensul „baltă (de ploaie)" în pct. 872 — Măceșul de Jos). Apelativul este folosit în sud-estul Banatului și în alte variante : *gîldóń* (*c.* Cornereva, Mehadia), *căldău* (*c.* Mehadia), subst. neutre, dar și forma feminină *gîldoáńe* (Ilidia : *cînd apa se strînże în groapáńe mari, atùș îi gîldoáńe*, SPECIMEN, IV, 41). Toponimia bănățeană a preluat mai ales forma de bază *gîldău* (*găldău*), cu pl. *gîldăie* (în limba comună fiind folosite și pluralele *gîldăie*, *gîldăuă*, *gîldăuă*) : *Gîldău* (*găldău*), baltă la marginea pădurii, Bacăul de Mijloc — Ar. ; pîrîu, Herneacova, Izvin — Tm. : se varsă în Gherteamoș ; izvor, Ierșnic — Tm. ; coastă de deal cu fînețe, Lăpușnic — Tm. ; (*gîldău*) șes arabil, Rusca — CS ; *Gîldăie* (*gîldăie*) teren în pantă cu pășune, Delinești — CS ; teren noroios cu multe gropi, Homojdia, Pietroasa — Tm. ; *Pîrîul Gîldaielor* (*părîuu gîldăielor*), Pietroasa — Tm., se varsă în Rîu. Prin Gorj este obișnuită și forma *gîldán* (*v.* și CADE), intrată în toponimie, cf. *Gîldanele*, Nistorești și *La Gîldan*, Tîrgul Cărbunești. *Gîldan* cu varianta *gîldău* este înregistrat pentru Oltenia și de ROTARU, LEXICON, 21. Pentru toate variantele cuvîntului din această regiune, *v.* GLOSAR DIAL. OLT., 44.

O serie de nume de locuri din zona orașelor Oravița și Reșița au în componența lor apelativul **grop**, sinonim local al lui *groapă*, neînregistrat de dicționare, dar notat de ALRM II, s.n., II/652 în pct. 29 — Secășeni, pentru noțiunea „baltă (de ploaie)" și amintit de IORDAN, TOP. ROM., 29, în legătură cu toponimul *Gropul*, ca masculin recent de la femininul *groapă*, ceea ce

BDD-A24112 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:37 UTC)

este perfect adevărat : *Grop*, teren arabil mai jos, Răchitova ; parte de sat, Slatina Nera ; *Grópu al Máre*, Cîlnic ; *Gropul cu Apă*, Țerova ; *~ Bilii* (*grópu bil'i*), Grădinari ; *~ Drincionilor* (*~ drinśóńilor*) ; *grop* („vîrtop") pe culmea Craculuí Slovanului, Brădișorul de Jos ; *~ Lepii* (*~ lépi*), Reșița ; *~ lu Adam Petrila*, *~ lu Mihai Iancu* (*~ lu miɨáɨ ɨáncu*), Cuptoare ; *~ lu Ghita* (*~ lu ǵíta*), groapă cu apă, Fizeș ; *~ lu Mărilă*, Brădișorul de Jos ; *Gropul Țigăncii* (*grópu ɨigắnśi*), izvor, Lățunaș.

De la *grop* s-a format, cu ajutorul sufixului *-an*, termenul *gropan*, cu valoare augmentativă : „groapă mare" (sens consemnat în CADE, DA, ROTARU, LEXICON, 23), echivalentul bănățean al lui *gropană* din alte regiuni. Întrucît entopicul *grop* cunoaște cam aceeași arie de circulație ca și *gropan*, pledăm pentru soluția etimologică de mai sus și credem că nu trebuie să pornim nici de la *gropană* (formă, de altfel, necunoscută) de la care s-ar fi creat o variantă masculină, cum înclină să creadă IORDAN, TOP. ROM. 29 (poate, totuși, acest lucru să se fi petrecut în nord-estul Banatului, aflat în contact cu sud-estul Transilvaniei, unde circulă subst. *gropană*) și nici de la *groapă*, cf. DA. Productivitatea lui *gropan* în toponimie este destul de mare : *Gropanul*, munte „mai șăs, mai *aș̆ắɖắt*", Bucova — CS ; Fărășești — Tm. ; Fîrdea — Tm. ; șes arabil, Lalașinț — Ar. ; Oțelul Roșu — CS ; groapă mare cu apă, Vălișoara — CS ; *Gropanul Bucovenilor*, munte, Marga — CS ; *~ cu Trifoiul*, deal, Românești — Tm. ; „ɨéstă un gropán în cáre o fost sămănát trifói" ; *Gropanul lui Iancu Mîlu*, „loc adînc în apă, vir, vîrtej", Grădinari — CS ; *Gropane* (*gropáńĕ*), teren arabil pe un loc „puțîn mai *aș̆ắɖắt*", Brădișorul de Jos — CS ; teren denivelat cu fînețe, Cîrnecea — CS ; pășune, Coșevița — Tm. : pe timpuri aici erau gropile în care se îngropau vitele ; Munar — Ar. ; groapă în Dealul Mare, deun de s-a scos pămînt pentru lipitul caselor, Paniova — Tm. ; șes cu gropi formate prin scoaterea pămîntului necesar la facerea cărămizilor, Păru — Tm. ; Răchitova — CS ; Sacu — CS ; *Gropani* (*gropáń*) Socolari — CS ; *Gropăni* (*gropắń*), Bănia — CS ; *La Gropan*, Poieni — Tm. Atrag atenția formele de plural *gropani* (care dovedesc că uneori substantivul e simțit ca masculin) și *gropăni*. *Gropan*, ca substantiv comun, a fost înregistrat de noi și în Oltenia nord-vestică (Bistrița — Mh., Godinești — Gj.).

În Transilvania este cunoscută forma feminină *gropană*, derivat din *groapă* (cf. DA, s.v. *groapă*); *v.* și top. *Gropana* „loc cu gropi, *gropos*", *Gropane*, *Pe Gropane* (HOMORODEAN, S., 145); *Gropani*, o groapă mare de forma unui cazan (VINȚELER, PO, 234).

Numele cursurilor de apă *Iéru*, din nord-estul jud. Timiș — pîrîu care vine din *c.* Vinga, trece prin Biled și se varsă în Bega Veche și vale cu apă, *c.* Cenad, care se varsă în Mureș — trebuie raportat la subst. **iar**[2], cunoscut în această parte a Banatului cu sensul înregistrat și în DA : „un crac (= braț) sec al unei ape". Cuvîntul este aici împrumutat din bg., unde înseamnă „mal rîpos" (cf. și toponimele bg. *Jarăt*, prăpastie, *Pladniškite Jarove*, loc cu rîpi, prăpăștii, *Jarovele*, gropi adînci în munte — KOVAČEV, TROJANSKO, 24). Dacă această influență este certă într-o regiune în care există sate colonizate cu bulgari, în schimb pentru Moldova, unde a fost de asemenea semnalat

[2] Vezi și V. Frățilă, *Toponimie bănățeană* (*Note etimologice*), în *Caietul Cercului de studii*, II, 1984, p. 42.

BDD-A24112 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:37 UTC)

termenul (*v.* PORUCIC, LEXICON, 32 : „rîpă foarte mare ; vale de forma canioanelor") și au fost notate toponime ca *Iarul* (Bacău, *v.* IORDAN, TOP. ROM., 515), trebuie să admitem o origine ucraineană.

Un toponim asemănător ca formă, *Iarcu*, foarte frecvent în jud. Timiș (peste 20 de nume, dintre care amintim cîteva : canal și teren arabil, Berini, Stamora Română, Uliuc ; șes arabil, Bobda ; canal, braț al Bîrzavei, Denta ; canal, Jabăr; canal, Liebling, *v.* și Șanțul Romanilor ; dig, „val dă pămînt", Șag ; *v.* și : *La Iarc*, dîlmă, „rîdicătură dă pămînt", Chișoda ; *Iárcu la Păr*, teren arabil, Bobda), dar prezent și în jud. Arad (viroagă, Chesinț) și Caraș-Severin (șes arabil, Bocșa), se explică prin **iare** „șanț mare (de hotar)" [3], regionalism specific Banatului (cf. DA, GĂMULESCU, ELEMENTE, 140), provenit din scr. *jarak*, gen. *-rka*, m. „groapă lungă și adîncă", „șanț, brazdă" (RJA IV, 465 ; SKOK, I, 757).

Același termen stă și la baza altor toponime din Timiș : *Iárca*, șes arabil, Breștea; *Iercicul* (*iércicu*), pîrîu canalizat, care trece prin hotarul *s.* Carani și Calacea, vărsîndu-se în Ier, în *s.* Hodoni, formație diminutivală, cu suf. *-ic*, cf. și scr. *jârčić* (diminutiv în *-ć*, cf. SKOK, I, 757) ; *Ierciț* (*iérșiț*), pîrîu, Carani, < *iarc* + suf. dim. *-iț* ; *Iarcoș* (*iárcoș*, *iárcuș*), pîrîiaș care vine dinspre Ictar — Budinți, trece la hotarul dinspre *s.* Racovița și Topolovățul Mic, vărsîndu-se în Șanțul Nou și o altă „scurgere" din rîul Timiș, pe teritoriul *s.* Bazoșul Nou și Bucovăț < *iárcuș*, probabil tot diminutiv al lui *iarc*.

Am întîlnit și un nume topic pur sîrbesc în *s.* Diniaș : *Preko Jarka* (*préko iárka*), tradus prin „peste șanț".

Avînd în vedere circulația limitată a cuvîntului *iarc*, credem că toponimele *Iarca* din jud. Brăila, desemnînd un cot al rîului Călmățui și o movilă, fac parte din vechiul strat slav (cf. sl. *jarŭkŭ* la MIKLOSICH, apud IORDAN, TOP. ROM., 515).

Fără a-i consacra o cercetare specială, dată fiind răspîndirea sa pe un teritoriu întins ce cuprinde Banatul, Oltenia și Transilvania, amintim aici și apelativul **ierúgă** „braț de rîu ce duce apa la moară ; braț sec al unei ape" etc. (DA), înrudit prin origine și sens cu *iarc* ; el provine din scr. *jaruga* „canal", care are la bază pe *jarak*, a cărui finală *-ak*, simțită ca sufix diminutival, a fost înlocuită cu suf. *-uga* cu valoare augmentativă (cf. SKOK, *ibid.*).

Entopicul **ȷǫ́ampă**, semnalat mai ales pentru Oltenia, Transilvania (partea de vest) și Maramureș, dar considerat și bănățean în dicționare (CADE ; DA — prin exemplele pe care le inserează), a fost înregistrat de noi în jud. Timiș, unde s-a dovedit productiv și în toponimie: *Joampe* (*ȷǫ́ampe*), teren șes, băltos, care prin desecări a devenit arabil, Hodoș ; teren denivelat cu pășune și fînețe, Butin, Percosova ; *Joambele* (*ȷǫ́ambili*), teren mlăștinos, Berini ; șes arabil la marginea satului, Igriș ; *Joapa* (*jópa*) sau *În Zoapă* (în *zǫ́apă*), teren mai adîncit cu fînețe, Fărășești, Pietroasa ; *Joapa Cerbicii* (*jǫ́pa śerbíśi*), *~ lui Hobeanu* (*~ lu hobȩ́anu*), terenuri cu pășune, Pietroasa ; *Părîul Zopii* (*părî́ȷu zǫ́api*), Fărășești. După cum se vede, aspectul terenurilor denumite justifică utilizarea lui *joampă*, pentru care am notat sensurile : „adîncitură", „mîncătură de ploaie, cu sau fără apă". Cu aceeași semnificație circulă în Maramureș, Transilvania (cf. LEXIC REG., 2, p. 114, 118 și 74 ; STAN,

[3] Vezi și V. Frățilă, *ibid.*, p. 40—41.

BDD-A24112 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:37 UTC)

SOHODOL, 168—*v.* și toponimul *Joampele*; HOMORODEAN, S., 154, cf. și *La Joampă* în Leșu—Năsăud) și Oltenia subcarpatică (Glodeni, Gureni), unde însă mai indică și terenuri întinse, joase (în *s.* Sîmbotin, în *c.* Peștișani și Runcu), cf. topicele *Joampa, Joampa lui Bie* etc.[4]. Forma *joampă* și accepțiunile cuvîntului ne trimit la scr. *džomba* „hîrtop, bolovan (în drum)", „prăpastie, ponor", „teren nestabil" (*v.* GĂMULESCU, ELEMENTE, 146; CADE, 680).

Ca variante sînt cunoscute formele feminine *jǫ́pă, zǫ́pă* (în Banat), *jǫ́mfă* (în sud-estul Transilvaniei, cf. HOMORODEAN, S., 154) și neutrul *jomp* (la moți, cf. DA „un fel de vîrtej (o spărtură de sus în jos) în minele de aur", STAN, SOHODOL, 168, și 183 — top. *Jompul lui Bori, ~ Bontîi, ~ Popii* etc.). Tot aici îl încadrează HOMORODEAN, *ibid.*, și pe *jghiomf*, pe care l-a găsit înregistrat de CONEA, CLOPOTIVA, 135: „apa se adună și curge în tăuri, în *jghiomfuri*..."; semantic, cuvîntul face parte din aceeași familie cu *joampă*, formal însă se îndepărtează destul de mult de acesta din urmă și reprezintă un alt cuvînt și nu o variantă.

Apelativul **zăúgă** „pîrîiaș mic", semnalat de noi în regiunea muntoasă a Cernei (cf. și top. *Zăgúgă*, Iablanița, *Zăgúź*, Mehadia) n-a mai fost înregistrat de nici o sursă lexicografică. Credem că provine din scr. *zàljuga*, un derivat în *-uga* de la vb. *zaliti* „a uda, a stropi" (*v.* STEVANOVIĆ, I, 458).

Dintre cele cîteva entopice referitoare la rețeaua hidrografică pe care le-am adus în discuție, *grop, gropan, zăugă, borugă* și *joampă* sînt caracteristice Banatului. Primele trei par a nu se folosi decît în această parte a țării, iar celelalte, deși au o arie mai largă (*borugă* fiind cunoscut și în sud-vestul Transilvaniei, iar *joampă* fiind răspîndit, în diferite variante, în întreaga arie vestică), au migrat probabil tot din Banat, cum ne determină să credem și originea lor sîrbocroată.

SIGLE ȘI ABREVIERI*

ALR II, s.n. = *Atlasul lingvistic român* (partea a II-a), serie nouă, București, 1959 și urm.

ALRM II, s.n. = *Micul atlas lingvistic român* (partea a II-a), serie nouă, redactor principal I. Pătruț, vol. I—III, 1956—1967.

Ar. = Arad.

BOCEANU, GL. = I. Boceanu, *Glosar de cuvinte din județul Mehedinți*, în „Analele Academiei Române", Memoriile Secției Literare, s. II, tom. XXXV, 1913.

c. = comuna.

CS = Caraș-Severin.

GĂMULESCU, ELEMENTE = Dorin Gămulescu, *Elemente de origine sîrbocroată ale vocabularului dacoromân*, București — Pančevo, 1974.

GLOSAR DIAL. OLT. = *Glosar dialectal Oltenia*, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu și Magdalena Vulpe, București, 1974.

HOMORODEAN, S. = M. Homorodean, *Vechea vatră a Sarmizegetusei în lumina toponimiei*, Cluj, 1980.

---

[4] Vezi și Rodica Suflețel, *Aspecte dialectale ale toponimiei din Gorj*, în *Materiale și cercetări dialectale*, II, Cluj-Napoca, 1983.

* Alte sigle, care nu apar în această listă, sînt luate din bibliografia DLR.

BDD-A24112 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:37 UTC)

IONIȚĂ, GLOSAR = Vasile Ioniță, *Glosar toponimic Caraș-Severin*, Reșița, 1972.
IONIȚĂ, SCIT = V. Ioniță, *Note de toponimie*, în vol. *Studii și cercetări de istorie și toponimie*, Reșița, 1976, p. 39—108.
IORDAN, TOP. ROM. = Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, 1963.
jud. = județul.
L. COSTIN, GR. BĂN. = Lucian Costin, *Graiul bănățean. Studii și cercetări*, vol. I, Timișoara, 1926 ; vol. II, Turnu Severin, 1934.
LERIC, BEGHEI = I. Leric, *Toponimia de pe Valea Superioară a Begheiului*, lucrare de diplomă, Timișoara, 1970.
KOVAČEV, TROJANSKO = N.P. Kovačev, *Mestnite nazvanija v Trojansko*, Sofia, 1964.
LEXIC REG., II = *Lexic regional*, vol. II, București, 1967.
NALR—BAN., DATE = *Noul atlas lingvistic român, pe regiuni. Banat. Date despre localități și informatori*, [București], 1980.
NOVACOVICIU, C.B. = E. Novacoviciu, *Cuvinte bănățene* adunate de ...., Oravița, 1924.
or. = orașul.
POPESCU, GRAIUL = Radu Sp. Popescu, *Graiul gorjenilor de lîngă munte*, Craiova, 1980.
PORUCIC, LEXICON = T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română*, Chișinău, 1931.
ROTARU, LEXICON = Petre V. Rotaru, George A. Oprescu, *Lexicon toponimic*, ediție provizorie, București, 1943.
s. = satul (satele).
SCRIBAN, D. = A. Scriban, *Dicționaru limbii românești*, Iași, 1939.
SKOK = Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, Zagreb, 1971—1974.
SPECIMEN = *Glosar dialectal (cu specială privire la Banat). Specimen*, Timișoara.
STAN, SOHODOL = I.T. Stan, *Toponimia comunei Sohodol (jud. Alba)*, în *Probleme de onomastică*, Cluj, 1980, p. 159—209.
STEVANOVIĆ = M. Stevanović, *Savremeni srpskohrvatski jezik (Gramatički književnojezička norma)*, I, Belgrad, 1970.
TEAHA, CRIȘU NEGRU = T. Teaha, *Graiul din Valea Crișului Negru*, București, 1961.
Tm. = Timiș.
v. = vezi.
VICIU, GLOSAR = Al. Viciu, *Glosar de cuvinte dialectale*, în „Analele Academiei Române, Mem. Secț. Lit.", s. II, tom. XXIX, București, 1906.
VULPE, COHUȚ = Magdalena Vulpe, Cornelia Cohuț, *Graiul din zona „Porțile de Fier"*. I. *Texte, sintaxă*, București, 1973.

TERMES HYDROGRAPHIQUES POPULAIRES DANS LA TOPONYMIE

RÉSUMÉ

En continuant l'étude des termes géographiques du Banat, nous avons discuté quelques appellatifs désignant des fosses, des terrains accidentés, dans la majorité des cas traversés par des cours d'eau ou remplis temporairement d'eau (*borugă, dulbină, gîldău, grop, gropan, iar, iarc, joampă, zăugă*). Nous avons voulu confirmer sur le terrain, dans la réalité dialectale, les sens déjà enregistrés par les dictionnaires et les glossaires et découvrir de nouvelles nuances sémantiques. L'aire de circulation de ces termes, leur productivité en toponymie nous ont révelé la note spécifique du processus toponymique dans le Banat. *Grop, gropan* et *zăugă* sont caractéristiques seulement pour cette région, mais les autres couvrent une aire plus large ; ils ont migré, probablement, du Banat vers les régions voisines, comme le témoigne leur origine serbocroate.

En même temps, nous avons proposé quelques étymologies et nous en avons précisé d'autres.

Centrul de Științe Sociale
Timișoara, bd. Vasile Pârvan, nr. 4

BDD-A24112 © 1985 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:52:37 UTC)